

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 29. avgust 2016

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke										
1.1	<p>Opredelitev ocenjevalne lestvice (OL):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Je tehnika, ki jo uporabljamo za ugotavljanje stopnje izraženosti proučevanih pojavov (npr. stališč, interesov, vrednot, stereotipov, zadovoljstva, stresa ...). <p>Poimenovanje osnovnih tipov ocenjevalnih lestvic: številaska, opisna, grafična</p>											
2. raven	opredelitev ocenjevalne lestvice, poimenovanje 3 tipov ocenjevalnih lestvic	4										
	opredelitev ocenjevalne lestvice, poimenovanje 2 tipov OL OPOMBA: Če je OL opredeljena pomanjkljivo, je odgovor ocenjen na 1. ravni.	3										
1. raven	opredelitev ocenjevalne lestvice, poimenovanje 1 tipa OL ali poimenovanje vseh 3 tipov OL	2										
	opredelitev ocenjevalne lestvice ali poimenovanje 2 tipov OL	1										
1.2	<p>Navedba uporabljenih osnovnih tipov ocenjevalnih lestvic: številaska in opisna</p> <p>Ponazoritev tipov ocenjevalnih lestvic, npr.:</p> <p>Opisna ocenjevalna lestvica:</p> <p>Etnični stereotip: Italijani so nekulturni vozniki. (<i>Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> A Nikakor se ne strinjam. B Se ne strinjam. C Ne morem se odločiti. D Se strinjam. E Popolnoma se strinjam. <p>Številaska ocenjevalna lestvica:</p> <p>Verski stereotip: Katoliki so konservativni. (<i>Obkrožite številko, ki predstavlja vašo stopnjo strinjanja s to trditvijo.</i>)</p> <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td colspan="3">nikakor se ne strinjam</td> <td colspan="2">popolnoma se strinjam</td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	nikakor se ne strinjam			popolnoma se strinjam		
1	2	3	4	5								
nikakor se ne strinjam			popolnoma se strinjam									
4. raven	navedena (poimenovana) in ustrezno ponazorjena oba tipa ocenjevalnih lestvic OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve ocenjevalnih lestvic. Če se primera ne nanašata eden na etnične in drugi na verske stereotipe, je odgovor ocenjen na 3. ravni.	3–4										
3. raven	navedena (poimenovana) oba tipa OL, 1 ponazorjen ali ponazorjena oba tipa OL	2										
	navedena oba tipa OL ali ponazorjen 1 tip OL	1										

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Prednosti ocenjevalnih lestvic za preverjanje stereotipov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lestvice kažejo stopnjo izraženosti stereotipov – z lestvicami (v vprašalnikih) lahko preverimo stereotipe na večjem vzorcu populacije naenkrat (ekonomična uporaba) – če je lestvica v vprašalniku, je spraševanec anonimen (odgovarja bolj odkrito) – statistična obdelava pridobljenih podatkov je lažja – upravičenost posploševanja rezultatov je večja – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Prednosti intervjuja za preverjanje stereotipov, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lahko dobimo bolj poglobljene podatke, saj lahko spraševanec pove, kaj si misli – spraševanec lahko zahteva dodatne pojasnitve, če ne razume vprašanja oz. trditve – spraševalec se sprti prilagaja spraševancu – spraševalec lahko opazuje tudi nebesedna sporočila (parajezik, govornico telesa, sporočila z oblačili, frizurami, nakitom ...) – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 3 prednosti uporabe OL in 2 prednosti uporabe intervjuja (3 + 2) ali obratno (2 + 3)	4
	presoja 2 prednosti uporabe OL in 2 prednosti uporabe intervjuja (2 + 2) ali presoja 3 prednosti uporabe ene tehnike in 1 prednosti uporabe druge tehnike (3 + 1)	3
5. raven	presoja 2 prednosti uporabe OL in 1 prednosti uporabe intervjuja (2 + 1) ali obratno (1 + 2)	2
	presoja 1 prednosti uporabe OL in 1 prednosti uporabe intervjuja (1 + 1) ali presoja 2 prednosti uporabe OL ali presoja 2 prednosti uporabe intervjuja	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Poimenovanje obeh vrst zmotnih zaznav: iluzije in halucinacije</p> <p>Opredelitev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>iluzije</i>: zmotne zaznave (razlage) zunanjih dražljajev; zmotne zaznave, pri katerih dražljaje iz okolja napačno organiziramo in/ali interpretiramo – <i>halucinacije</i>: zmotne zaznave brez dražljajske osnove; zmotne zaznave, ki nimajo podlage v dražljajih v okolju (temveč jih izzovejo nenormalni procesi v centralnem živčnem sistemu, predvsem spremembe v izločanju živčnih prenašalcev) 	
2. raven	poimenovanje in opredelitev obeh vrst zmotnih zaznav	4
	poimenovanje obeh in opredelitev 1 vrste zmotnih zaznav	3
1. raven	poimenovanje in opredelitev 1 vrste zmotnih zaznav	2
	poimenovanje obeh vrst zmotnih zaznav	1
2.2	<p>Ugotovitev Majine zmotne zaznave: iluzija</p> <p>Primer, ki ponazarja halucinacijo v zvezi s sluhom, npr.:</p> <p>Peter je ležal v postelji z visoko telesno temperaturo. Ko je v sobo stopila mama in ga pobožala po čelu, ji je Peter rekel, naj ugasne radio, ker ga ne more poslušati. V sobi in tudi v vsej okolici je bila takrat v resnici popolna tišina ...</p> <p>Primer, ki ponazarja halucinacijo v zvezi s tipom, npr.:</p> <p>Odvisnik od alkohola v stanju alkoholnega bledeža (abstinenčne krize) kriči, naj spravijo z njega pajke, ki mu lezejo po telesu ...</p>	
4. raven	<p>ugotovitev iluzije in 2 ponazoritvi halucinacij z različnima primeroma</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritev s primeroma. Če se primera ne nanašata na sluh in tip, je odgovor ocenjen na 3. ravni.</p>	3–4
3. raven	ugotovitev iluzije in 1 ponazoritev halucinacije s primerom ali 2 ponazoritvi halucinacij s primeroma	2
	ugotovitev iluzije ali 1 ponazoritev halucinacije s primerom	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoja in pojasnitev obvladovanja različnih psiholoških dejavnikov pri pojavljanju zmotnih zaznav, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>obvladovanje čustva strahu:</i> kadar si npr. na TV ogledamo grozljivko, poskrbimo, da si jo ogledamo v družbi (nismo npr. sami doma) ...; kadar si npr. v kinu ogledamo grozljivko, vnaprej poskrbimo, da se ne vračamo sami domov, ampak smo v družbi prijateljev, partnerja ...; pri sebi imamo svetilko, da si svetimo v mraku ali temi ...; poskušamo se umiriti tako, da nekajkrat globoko vdihnemo, se zravnamo in odločno stopimo naprej ... – <i>obvladovanje potreb, želja:</i> poskušamo pravočasno zadovoljiti npr. svoje biološke potrebe (se odžejamo, nekaj pojemo, se spočijemo ...); poskušamo analizirati svoje potrebe in ravnati v skladu z njimi ali se jim do neke mere odpovedati ...; poskušamo se s kom pogovoriti, da nam pomaga realneje pogledati na stvari ... – <i>obvladovanje pričakovanj:</i> vnaprej poskušamo razmisliti, kako nas lahko zavedejo prevelika pričakovanja, in se tako pripravimo na možnost napačnega zaznavanja ...; ko npr. nekoga pričakujemo, poskušamo biti čim bolj umirjeni, preudarni, položaj preverjamo ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja in pojasnitev 3 načinov ravnanja, zajeta 2 različna psihološka dejavnika	4
	presoja in pojasnitev 2 načinov ravnanja, zajeta 2 različna psihološka dejavnika	3
5. raven	presoja 2 načinov ravnanja, pojasnjen vpliv na 1 vrsto psihološkega dejavnika ali presoja 3 načinov ravnanja	2
	presoja in pojasnitev 1 načina ravnanja ali presoja 2 načinov	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Kdaj doživljamo strah: Strah doživljamo, kadar ocenimo, da je ogroženo nekaj za nas pomembnega.</p> <p>Strah in ponos glede na vrednost in sestavljenost: Glede na vrednost je strah neprijetno (negativno), glede na sestavljenost pa osnovno (temeljno) čustvo. Glede na vrednost je ponos prijetno (pozitivno), glede na sestavljenost pa sestavljeno (kompleksno) čustvo.</p>	
2. raven	opis strahu in opredeljeni obe čustvi glede na vrednost in sestavljenost	4
	opis strahu in opredeljeni obe čustvi glede na vrednost in eno čustvo glede na sestavljenost ali obratno	3
1. raven	opis strahu in opredeljeno eno čustvo ali glede na vrednost ali glede na sestavljenost ali opredeljeni obe čustvi glede na vrednost in sestavljenost	2
	opis strahu ali opredeljeno čustvo glede na vrednost in sestavljenost ali opredeljeni obe čustvi ali glede na vrednost ali sestavljenost	1
3.2	<p>Ponazoritev okoliščin doživljanja šibke jeze:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Maja je šla na tekmo odbojke navijat za svojo prijateljico Piko. Ker trener Pike dlje časa ni dal v ekipo, je bila Maja nezadovoljna. Doživljala je šibko jezo. V drugem delu tekme je Pika igrala in Maja navijala je zanjo. <p>Ponazoritev okoliščin doživljanja močne žalosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Žiga je med svetovnim prvenstvom v nogometu navijal za ekipo Brazilije. Ko je v polfinalu izgubila z velikim številom golov, je bil tako obupan, da sploh ni slišal mame, ki mu je ponujala njegovo najljubšo jed. Doživljal je močno žalost. 	
4. raven	ponazoritev obeh čustev z razliko v njuni intenzivnosti OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve. Če kandidat opisuje okoliščino, ki ni povezana s športnim dogodkom, je ocenjen na 3. ravni.	3–4
3. raven	ponazoritev šibke jeze ali močne žalosti	2
	ponazoritev čustva brez jakosti (jeza ali žalost)	1
3.3	<p>Presoje pomena oz. funkcij čustev za športnike s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – motivacijska (usmerjevalna) funkcija čustev: če športnik doživlja veselje ob uspehu ali pri napredovanju, bo bolj motiviran za nadaljnje treninge – motivacijska (usmerjevalna) funkcija čustev: če športnik doživlja jezo ob neuspehu ali ko ne napreduje, je nezmožen uvida v konstruktivno odpravljanje težav – komunikacijska funkcija čustev: če športnik doživlja žalost ob neuspehu, bo trener to opazil in prilagodil komunikacijo – komunikacijska funkcija čustev: če športnik košarkar doživlja strah pred poškodbo, lahko to nasprotni igralec opazi in izkoristi pri napadu na koš – aktivacijska funkcija čustev: če športnik doživlja strah pred tekmo, bo to vplivalo tudi na njegovo fiziološko vzbujenje, ki ga bo oviralo pri izvedbi – drugi odgovori po presoji ocenjevalca <p>OPOMBA: Če kandidat presoja brez povezave s športnikom, je ocenjen na 5. ravni.</p>	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
6. raven	3 presoje s pojasnitvami, vključeni 2 različni funkciji	4
	2 presoji s pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke										
4.1	<p>Konstruktivni načini spoprijemanja z obremenitvami, razvidni iz primerov:</p> <p>a) Zadovoljitev potrebe odložimo na poznejši primernejši čas – odložitev.</p> <p>b) Oviro premagamo, premostimo – premostitev.</p> <p>c) Preusmerimo se k drugemu, približno enakovrednemu cilju – preusmeritev.</p> <p>Četrti mogoči način: sublimacija</p>											
2. raven	pravilno prepoznani 3, naveden četrti način	4										
	prepoznana 2, naveden četrti način	3										
1. raven	prepoznana 2 ali prepoznani 1, naveden četrti način	2										
	prepoznani 1 način ali naveden četrti način	1										
4.2	<p>Poimenovanje in ponazoritev nekonstruktivnih načinov spoprijemanja z duševnimi obremenitvami v šoli, npr.:</p> <table border="1"> <tr> <td>Agresivno oz. nasilno vedenje</td> <td>Dijak dobi nazaj kontrolno nalogo, ki je zelo slabo ocenjena. V jezi jo zmečka in vrže v koš.</td> </tr> <tr> <td>Regresija</td> <td>Dijak je poklican k tabli, a ker ne zna, začne kričati, da on že ne more biti danes vprašan. V jezi zbeži iz razreda in glasno zaloputne z vrati.</td> </tr> <tr> <td>Beg pred oviro</td> <td>Kadar koli pišejo kontrolno nalogo pri kemiji, dijak uro »šprica« (ni prisoten pri uri, se izogiba pouka).</td> </tr> <tr> <td>Prehitra vdaja</td> <td>Dijak je obupal, da bo sploh lahko popravil matematiko, zato se ne uči in se tudi ne trudi več.</td> </tr> <tr> <td>Utišanje neprijetnih čustev</td> <td>Dijak je neuspešen v šoli, ima precej negativnih ocen in se tolaži z alkoholom in cigaretami.</td> </tr> </table>	Agresivno oz. nasilno vedenje	Dijak dobi nazaj kontrolno nalogo, ki je zelo slabo ocenjena. V jezi jo zmečka in vrže v koš.	Regresija	Dijak je poklican k tabli, a ker ne zna, začne kričati, da on že ne more biti danes vprašan. V jezi zbeži iz razreda in glasno zaloputne z vrati.	Beg pred oviro	Kadar koli pišejo kontrolno nalogo pri kemiji, dijak uro »šprica« (ni prisoten pri uri, se izogiba pouka).	Prehitra vdaja	Dijak je obupal, da bo sploh lahko popravil matematiko, zato se ne uči in se tudi ne trudi več.	Utišanje neprijetnih čustev	Dijak je neuspešen v šoli, ima precej negativnih ocen in se tolaži z alkoholom in cigaretami.	
Agresivno oz. nasilno vedenje	Dijak dobi nazaj kontrolno nalogo, ki je zelo slabo ocenjena. V jezi jo zmečka in vrže v koš.											
Regresija	Dijak je poklican k tabli, a ker ne zna, začne kričati, da on že ne more biti danes vprašan. V jezi zbeži iz razreda in glasno zaloputne z vrati.											
Beg pred oviro	Kadar koli pišejo kontrolno nalogo pri kemiji, dijak uro »šprica« (ni prisoten pri uri, se izogiba pouka).											
Prehitra vdaja	Dijak je obupal, da bo sploh lahko popravil matematiko, zato se ne uči in se tudi ne trudi več.											
Utišanje neprijetnih čustev	Dijak je neuspešen v šoli, ima precej negativnih ocen in se tolaži z alkoholom in cigaretami.											
4. raven	3 poimenovanja s ponazoritvami	4										
	3 poimenovanja, 2 ponazoritvi OPOMBA: Primeri se morajo nanašati na odzivanje na duševne obremenitve v šoli. Če se ne nanašajo na šolske okoliščine, se odgovor oceni na 3. ravni.	3										
3. raven	2 poimenovanji, 1 ponazoritev ali 3 poimenovanja ali 3 ponazoritve	2										
	1 poimenovanje s ponazoritvijo ali 2 poimenovanji ali 2 ponazoritvi	1										

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Presoja različnih vplivov na nekonstruktivne načine odzivanja z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nizka osebnostna čvrstost – posameznik z nizko osebnostno čvrstostjo se bo neuspešno spoprijemal s stresno situacijo, prepričan bo, da je vse odvisno od sreče ... – čustvena labilnost – čustveno labilni posamezniki ne zaupajo vase, slabo nadzorujejo svoja čustva, pogosto so zaskrbljeni, imajo pogosteje psihosomatske težave ... – nizka samopodoba in samospoštovanje – oseba z nizko samopodobo bo v stresni situaciji prej podvomila o svojih sposobnostih in zmožnostih premagati stres, spoprijemala se bo z njim nekonstruktivno: obupovala bo in čakala, da se problem kar »sam reši« – predhodne negativne izkušnje (naučena nemoč) – ker je že poskušal rešiti problem, mu ni uspelo, zdaj sploh ne poskuša, saj je prepričan, da mu nikakor ne more uspeli – ocena frustracijske situacije – če posameznik oceni, da ovire ne more premagati, doživlja negativna čustva, verjetno se bo z njo spoprijel nekonstruktivno in doživljal distres – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 3 vplivov z utemeljitvami	4
	presoja 2 vplivov z utemeljitvama	3
5. raven	presoja 2 vplivov, 1 utemeljen	2
	presoja 1 vpliva z utemeljitvijo ali presoja 2 vplivov	1

IZPITNA POLA 2**A) Naloge izbirnega tipa**

Naloga	Odgovor
1	A
2	C
3	D
4	A

Naloga	Odgovor
5	A
6	C
7	B
8	B

Naloga	Odgovor
9	D
10	A
11	C
12	D

Naloga	Odgovor
13	A
14	C

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani esej**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev področij osebnosti in po ena lastnost:</p> <p>Temperament zajema značilnosti čustvovanja in način vedenja: npr. bojzljivost, živahnost, hitri in močni čustveni odzivi ...</p> <p>Značaj je področje, ki zajema motivacijske, voljne in (etično) moralne lastnosti, npr. poštenost, solidarnost, skromnost, neodgovornost ...</p>	
2. raven	opredelitev in navedena lastnost za temperament in značaj	4
	opredelitev za temperament in značaj ter navedena 1 lastnost	3
1. raven	opredelitev področja osebnosti in navedena 1 lastnost ali pomanjkljiva opredelitev temperameta in značaja	2
	pomanjkljiva opredelitev področja osebnosti ali navedeni 2 lastnosti	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev vpliva lastnosti temperameta in lastnosti značaja na doživljanje, vedenje in uspešnost osnovnošolca pri izbiri srednje šole:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <u>temperament</u>: če bi bil npr. osnovnošolec Janez bojzljiv, bi pri izbiranju šole lahko doživljal strah, na informativnem dnevu si ne bi upal vprašati, kar bi ga zanimalo, lahko si celo ne bi upal izbrati neke šole, ker bi ga vrstniki zafrkavali. Zaradi strahu bi bil verjetno lahko manj uspešen kakor posameznik, ki je bolj brezskrben ... – <u>značaj</u>: če bi bila npr. osnovnošolka Jana odgovorna po značaju, bi pri izbiri šole pravočasno izpolnila prijavo in spremljala stanje vpisa. Če bi vedela, da mora zbrati določeno število točk za vpis, bi to odgovornost sprejela nase. Verjetno bi bila uspešna in bi zato doživljala zadovoljstvo ... <p>OPOMBA: Primera se lahko nanašata na eno ali dve osebi. Upošteva se uspešnost izbire prave srednje šole ali uspešnost nadaljnjega šolanja.</p>	
4. raven	ponazoritev vpliva lastnosti temperameta in lastnosti značaja na doživljanje, vedenje in uspešnost osnovnošolca	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primera. Če kandidat ne opisuje osnovnošolca pri izbiri srednje šole, je ocenjen na 3. ravni.	
3. raven	ponazoritev vpliva lastnosti temperameta (ali značaja) na doživljanje, vedenje in uspešnost osnovnošolca	3
	ponazoritev vpliva lastnosti temperameta (ali značaja) na osnovnošolca (jasno ponazorjeno za 2 vidika)	2
	ponazoritev vpliva lastnosti temperameta (ali značaja) na osnovnošolca za 1 vidik	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Primerjave vpliva staršev in vrstnikov na lastnosti temperamenta in značaja z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na lastnosti <i>temperamenta</i> bi bolj vplivala družina kakor vrstniki, ker posameznik podeduje zasnove za razvoj temperamenta od obeh staršev, približno 50 % – na lastnosti <i>temperamenta</i> bi bolj vplivala družina kakor vrstniki, ker si posameznik z družino dlje časa deli isto okolje, npr. če je starš miren, in tako tudi večinoma ravna, bo tudi posameznik pogosteje ravnal mirno – na <i>značajske</i> lastnosti vplivajo družina in vrstniki, ker so starši, sorojenci in vrstniki modeli pri oblikovanju nekaterih značajskih lastnosti – na <i>značajske</i> lastnosti v času mladostništva močno vplivajo vrstniki, ker se v vrstniški skupini posameznik uči socialnih spretnosti, prav tako se s pomočjo vrstnikov oblikujejo vrednote in vedenjski vzorci – na lastnosti <i>značaja</i> vpliva okolje, tako družina, ker je nosilka primarne socializacije, in vrstniki, ker so del sekundarne socializacije – drugi odgovori po presoji ocenjevalcev <p>OPOMBA: Upoštevajo se tudi odgovori, pri katerih kandidati navajajo konkretne lastnosti temperamenta ali značaja.</p>	
6. raven	3 primerjave z utemeljitvami za obe področji osebnosti (vključeni družina in vrstniki)	5
	2 primerjavi z utemeljitvami za obe področji osebnosti (vključeni družina in vrstniki)	4
5. raven	1 primerjava z utemeljitvijo	3
	2 opisa vpliva družine in vrstnikov (brez primerjav)	2
	1 opis vpliva družine ali vrstnikov	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke										
	<p>ZNANJE</p> <p>Področja razvoja, ki ga pojasnjuje E. Erikson: psihosocialni razvoj</p> <p>Druga področja razvoja: področje telesnega razvoja, motorični (gibalni) razvoj, spoznavno področje (kognitivni, miselni razvoj), moralni razvoj</p> <p>Značilnosti razvojnega obdobja mladostništva:</p> <table border="1" data-bbox="333 495 1297 1115"> <tr> <td data-bbox="333 495 691 533">Telesno področje</td> <td data-bbox="691 495 1297 533">spolno dozorevanje, hitra telesna rast ...</td> </tr> <tr> <td data-bbox="333 533 691 636">Motorični (gibalni) razvoj/ /zaznavno in motorično področje</td> <td data-bbox="691 533 1297 636">nerodnost zaradi neenakomerne rasti, dobra usklajenost gibov v pozni adolescenci ...</td> </tr> <tr> <td data-bbox="333 636 691 739">Spoznavno področje</td> <td data-bbox="691 636 1297 739">razvoj abstraktnega mišljenja, zmožnost zamišljanja hipotetičnih možnosti, sistematičnost mišljenja ...</td> </tr> <tr> <td data-bbox="333 739 691 1039">Področje moralnega razvoja</td> <td data-bbox="691 739 1297 1039">začetek konvencionalne stopnje: pomembni so medosebni odnosi v skupini, na katero je mladostnik navezan; sprejme pravila, vrednote danega družbenega sistema lahko že na postkonvencionalni stopnji (odvisno od inteligentnosti in izobrazbe) spozna, da so zakoni osnovani na družbenem dogovoru in da se lahko tudi spremenijo; izoblikuje lastna etična načela</td> </tr> <tr> <td data-bbox="333 1039 691 1115">Samopodoba, identiteta</td> <td data-bbox="691 1039 1297 1115">odvisna od telesnega dozorevanja, egocentrični pogled nase ...</td> </tr> </table>	Telesno področje	spolno dozorevanje, hitra telesna rast ...	Motorični (gibalni) razvoj/ /zaznavno in motorično področje	nerodnost zaradi neenakomerne rasti, dobra usklajenost gibov v pozni adolescenci ...	Spoznavno področje	razvoj abstraktnega mišljenja, zmožnost zamišljanja hipotetičnih možnosti, sistematičnost mišljenja ...	Področje moralnega razvoja	začetek konvencionalne stopnje: pomembni so medosebni odnosi v skupini, na katero je mladostnik navezan; sprejme pravila, vrednote danega družbenega sistema lahko že na postkonvencionalni stopnji (odvisno od inteligentnosti in izobrazbe) spozna, da so zakoni osnovani na družbenem dogovoru in da se lahko tudi spremenijo; izoblikuje lastna etična načela	Samopodoba, identiteta	odvisna od telesnega dozorevanja, egocentrični pogled nase ...	
Telesno področje	spolno dozorevanje, hitra telesna rast ...											
Motorični (gibalni) razvoj/ /zaznavno in motorično področje	nerodnost zaradi neenakomerne rasti, dobra usklajenost gibov v pozni adolescenci ...											
Spoznavno področje	razvoj abstraktnega mišljenja, zmožnost zamišljanja hipotetičnih možnosti, sistematičnost mišljenja ...											
Področje moralnega razvoja	začetek konvencionalne stopnje: pomembni so medosebni odnosi v skupini, na katero je mladostnik navezan; sprejme pravila, vrednote danega družbenega sistema lahko že na postkonvencionalni stopnji (odvisno od inteligentnosti in izobrazbe) spozna, da so zakoni osnovani na družbenem dogovoru in da se lahko tudi spremenijo; izoblikuje lastna etična načela											
Samopodoba, identiteta	odvisna od telesnega dozorevanja, egocentrični pogled nase ...											
2. raven	poimenovana vsa 3 področja, 2 opisa	4										
	poimenovana vsa 3 področja, 1 opis ali poimenovani 2 področji, 2 opisa	3										
1. raven	poimenovani 2 področji, 1 opis ali poimenovano 1 področje, 2 opisa ali poimenovana vsa 3 področja	2										
	poimenovani 2 področji ali poimenovano 1 področje, 1 opis ali 2 opisa	1										
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Poimenovanje stopnje psihosocialnega razvoja: jasna identiteta – identitetna zmeda</p> <p>Opis: velike fizične spremembe, zahteva po razjasnitvi, kaj bo kdo počel v življenju, eksperimentira z različnimi vlogami, vedenjskimi vzorci, oblačili, frizurami, spremembe v pričakovanju družbe do odraščajočega mladostnika; mladostnik vse to povezuje in razvija identiteto mladostnik razvija identiteto: sooča se z velikimi telesnimi spremembami, spolnim dozorevanjem, spoznava sebe in lastne vloge v svojem okolju, sooča na zahteve okolja/odraslost s samozaupanjem in samospoštovanjem. OPOMBA: Opis mora smiselno povezati pojme: spremembe (v organizmu), pričakovanje/zahteve družbe (okolja), identiteta.</p>											

Raven	Navodila za točkovanje	Točke														
	<p>Ponazoritev razlogov ki povzročijo konflikt oz. krizo: Izbira poklica: mladostnik X je neodločen in negotov, ne ve dobro, kaj ga zanima, kaj zmore ... ko se mora odločati med različnimi možnostmi, ko išče tiste dejavnosti, ki bi ustrezale njegovim sposobnostim in interesom; na začetku je še pod vplivom staršev, pozneje lahko prevlada vpliv prijateljev ... Oblikovanje spolne vloge: mladostnik Y doživlja dilemo, negotovost, ko se sooča s spolnim dozorevanjem, pojavom telesnih znakov dozorevanja, odkriva nove občutke, čustva in potrebe; ko se preskuša v spolnosti, ko navezuje stike s predstavniki drugega spola, ko išče idole ...</p>															
4. raven	poimenovanje in opis stopnje, ponazoritev 2 primerov OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5														
3. raven	poimenovanje stopnje, ponazoritev 2 primerov ali opis stopnje, ponazoritev 2 primerov	3														
	poimenovanje stopnje, ponazoritev 1 primera ali opis stopnje, ponazoritev 1 primera ali poimenovanje in opis stopnje ali ponazoritev 2 primerov	2														
	poimenovanje stopnje ali 1 opis stopnje ali ponazoritev 1 primera	1														
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE Primerjava (podobnosti, razlike) teorij E. Eriksona in J. Piageta:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Teorija E. Eriksona</th> <th>Teorija J. Piageta</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>poudarja pomembnost oblikovanja identitete, razvoj osebnosti</td> <td>raziskuje vse vidike spoznavnih procesov, ugotavljanje zakonitosti razvoja mišljenja</td> </tr> <tr> <td>razvoj poteka stopenjsko, skozi 8 faz</td> <td>razvoj poteka stopenjsko, skozi 4 faze</td> </tr> <tr> <td>razvoj osebnosti poteka od rojstva pa vse do starosti</td> <td>razvoj se ustavi/konča v obdobju mladostništva</td> </tr> <tr> <td>pojasni vplive socialnih dejavnikov na razvoj v vseh obdobjih</td> <td>pojasnjuje pomen vpliva okolja (kultura, družina ...) na razvoj mišljenja</td> </tr> <tr> <td>spada med psihoanalitične teorije uporablja subjektivne metode ...</td> <td>spada med kognitivne teorije poleg subjektivnih metod uporabi opazovanje in eksperiment</td> </tr> <tr> <td>vpliva na razvojno psihologijo in vzgojo</td> <td>uporabna pri izobraževanju, kdaj uporabiti posamezne načine poučevanja ...</td> </tr> </tbody> </table> <p>drugi odgovori po presoji ocenjevalcev</p> <p>OPOMBA: Če kandidat samo našteva značilnosti posamezne teorije, je ocenjen na 5. ravni.</p>	Teorija E. Eriksona	Teorija J. Piageta	poudarja pomembnost oblikovanja identitete, razvoj osebnosti	raziskuje vse vidike spoznavnih procesov, ugotavljanje zakonitosti razvoja mišljenja	razvoj poteka stopenjsko, skozi 8 faz	razvoj poteka stopenjsko, skozi 4 faze	razvoj osebnosti poteka od rojstva pa vse do starosti	razvoj se ustavi/konča v obdobju mladostništva	pojasni vplive socialnih dejavnikov na razvoj v vseh obdobjih	pojasnjuje pomen vpliva okolja (kultura, družina ...) na razvoj mišljenja	spada med psihoanalitične teorije uporablja subjektivne metode ...	spada med kognitivne teorije poleg subjektivnih metod uporabi opazovanje in eksperiment	vpliva na razvojno psihologijo in vzgojo	uporabna pri izobraževanju, kdaj uporabiti posamezne načine poučevanja ...	
Teorija E. Eriksona	Teorija J. Piageta															
poudarja pomembnost oblikovanja identitete, razvoj osebnosti	raziskuje vse vidike spoznavnih procesov, ugotavljanje zakonitosti razvoja mišljenja															
razvoj poteka stopenjsko, skozi 8 faz	razvoj poteka stopenjsko, skozi 4 faze															
razvoj osebnosti poteka od rojstva pa vse do starosti	razvoj se ustavi/konča v obdobju mladostništva															
pojasni vplive socialnih dejavnikov na razvoj v vseh obdobjih	pojasnjuje pomen vpliva okolja (kultura, družina ...) na razvoj mišljenja															
spada med psihoanalitične teorije uporablja subjektivne metode ...	spada med kognitivne teorije poleg subjektivnih metod uporabi opazovanje in eksperiment															
vpliva na razvojno psihologijo in vzgojo	uporabna pri izobraževanju, kdaj uporabiti posamezne načine poučevanja ...															
6. raven	4 primerjave (vključene podobnosti in razlike) OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerjav.	4–5														
5. raven	3 primerjave (vključene podobnosti in razlike)	3														
	2 primerjavi	2														
	1 primerjava ali 2 značilnosti za eno teorijo	1														

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis notranje motivacije Notranje smo motivirani, kadar se učimo zato, da razvijemo svoje sposobnosti, kadar želimo obvladati posamezno spretnost. Učimo se zato, ker nam je znanje vrednota, ker želimo ustvarjati, ker nam je učenje samo po sebi vir zadovoljstva. Vir spodbud za dejavnost (učenje ali delo) je v posamezniku: želimo spoznati nekaj novega in razumeti neko področje zanimanja.</p> <p>Opis zunanje motivacije Je vrsta motivacije, ko se učimo zaradi zunanjih ciljev (pohvale, ocene, nagrade, kazni, akademskega naslova, zmage pri tekmovanju). Ko so vir pobud za našo dejavnost drugi ljudje: želimo ustreči staršem, se dokazati pred prijatelji, učitelji ali širšo družbo. Pri zunanji motivaciji nas učenje samo v resnici ne zanima, ampak je le sredstvo za doseganje nagrad ali izogibanje kazni. Učna motivacija (notranja, zunanja) spada k psihološkim dejavnikom učenja. OPOMBA: Opis je kakovosten, če vsebuje, kaj je razlog učenja oziroma kaj je vir spodbud.</p>	
2. raven	opis NM (notranje motivacije) in ZM (zunanje motivacije), navedba dejavnika OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa ZM in NM.	3–4
1. raven	opis NM in navedba dejavnika ali opis ZM in navedba dejavnika	2
	opis NM/ZM ali navedba dejavnika	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev motiviranja dijakov za kemijo z upoštevanjem učnih stilov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ponazoritev in razlaga: v učilnici bi imeli na plakatih zapisan periodni sistem, kemijske procese, definicije, za razlago kemijskih procesov bi uporabil slikovne predstavitve tako bi motivirali tiste z vidnim stilom z ustvarjanjem vidnih predstav, da bodo bolje razumeli in si zapomnili informacijo ... – Ponazoritev in razlaga: učitelj bi k učni uri povabil strokovnjaka, ki bi razlagal dogovorjene vsebine, dijaki bi ga imeli možnost kaj vprašati; ali bi pri učni poslušali posnetek pogovora z nagrajenim strokovnjakom to bi za tiste s slušnim učnim stilom imelo največji pomen, motivacijo, saj bi dobro poslušali, tudi bi si tako več zapomnili ... – Ponazoritev in razlaga: v kemijskem laboratoriju bi dijaki sami izvajali poskuse, bi tudi vonjali različne sestavine, lahko bi vaje izvajali na terenu motiviralo bi tiste, ki imajo kinestetični stil, saj najbolje razumejo, če naredijo nekaj sami, če se med spoznavanjem vsebin lahko gibljejo ... 	
4. raven	ponazoritev in razlaga za 3 učne stile	5
	ponazoritev za 3 učne stile, 2 razlagi	4
3. raven	ponazoritev in razlaga za 2 učna stila ali ponazoritev za 3 učne stile, 1 razlaga	3
	ponazoritev in razlaga za 1 učni stil ali ponazoritev za 2 učna stila	2
	ponazoritev za 1 učni stil ali splošna razlaga 2 učnih stilov	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitev učinkovitosti zunanje in notranje motivacije pri učenju:</p> <ul style="list-style-type: none"> – če smo notranje motivirani, si več si zapomnimo, saj nas snov bolj zanima, smo pri učenju bolj dejavni – če smo notranje motivirani, smo bolj vztrajni, četudi smo utrujeni ali je gradivo težko – če ni notranje motivacije, lahko učenje spodbudi tudi zunanja motivacija (nagrada, prisila, grožnja), lahko pa nas pozneje snov pritegne, postanemo radovedni – če večinoma uporabljamo zunanjo motivacijo, postanemo od nje odvisni, s tem lahko onemogočamo notranjo motivacijo – zunanja motivacija je lahko večinoma učinkovita le, če so nagrade ali kazni vedno prisotne, hkrati pa jih je treba dajati pogosteje in jih tudi povečevati – najmanj učinkovita je zunanja motivacija, ki izhaja iz kaznovanja, ker lahko izgubimo voljo in zanimanje za učenje, negativno vpliva tudi na samopodobo in samozaupanje – obe vrsti motivacije se med seboj dopolnjujeta in prepletata: da se začnemo učiti kakšnega predmeta, potrebujemo spodbude, nagrade, pozneje pa nas lahko začne sama snov zanimati – drugi odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami (upoštevani obe vrsti motivacije)	5
	3 presoje, 2 pojasnjeni (upoštevani obe vrsti motivacije)	4
5. raven	2 presoji s pojasnitvama (lahko upoštevana samo 1 vrsta motivacije) ali 3 presoje (upoštevani obe vrsti motivacije)	3
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelevale vrednot: Vrednote so posplošeni cilji, ki jih cenimo, želimo in se zanje zavzemamo.</p> <p>Primeri hedonskih vrednot: dobra hrana, dobra pijača, zabava, druženje, telesna dejavnost, počitek, ugodje, naslada, spolnost, varnost ...</p> <p>OPOMBA: Opredelevale je pomanjkljiva, če ne vključuje omembe posplošenih ciljev.</p>	
2. raven	ustrezna opredelitev in 3 primeri hedonskih vrednot	4
	ustrezna opredelitev in 2 primera hedonskih vrednot	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev in 2 primera hedonskih vrednot	2
	pomanjkljiva opredelitev ali 2 primera hedonskih vrednot	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev vedenja oseb glede na vrednostno usmeritev, npr.:</p> <p>Primer za potenčne vrednote: Jaka se je za poklic pravnika odločil, ker si želi veliko ugleda in denarja. Prevzema predvsem primere, ki mu zagotavljajo dober zaslužek.</p> <p>Primer za moralne vrednote (lahko tudi vrednote dolžnosti in odgovornosti oziroma moralno-etične vrednote): Marko se je za poklic pravnika odločil, ker želi pripomoči k temu, da bi bil svet pravičnejši, ker se mu zdi pomembno, da se pogumno upiramo kriminalu. Pripravljen je privzeti tudi primere, ki ne zagotavljajo dobrega zaslužka, pomembnejše se mu zdi pomagati ljudem v stiski.</p>	
4. raven	poimenovani 2 skupini in 2 ponazoritvi OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5
3. raven	poimenovani 2 skupini in 1 ponazoritev ali obratno	3
	poimenovana 1 skupina in 1 ponazoritev	2
	poimenovani 2 skupini ali 1 ponazoritev	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje okoliščin konflikta vrednote in potrebe s pojasnitvami: Če bo imel posameznik za pomembno vrednoto poštenost, a bo lačen, bo dalj časa vztrajal pri tem, da ne bo kradel, zato da bi prišel do hrane, saj mu je poštenje pomembno. Če bo posamezniku pomembna delavnost, bo verjetno dalj časa delal, ne da bi počival, čeprav bo že utrujen, saj bo poskušal slediti vrednoti delavnosti. Posameznik, ki mu je pomembno spoštovanje zakonov, ne bo šel urinirat na ulici, čeprav ga bo močno tiščalo, saj se mu to ne bo zdelo primerno. Oseba, ki ima za vrednoto prekašanje drugih, bo težje odstopil na tekmi, čeprav bo imel bolečine, saj se bo hotel dokazovati. Človek, ki mu je visoka vrednota ljubezen, bo z ljubljeno osebo vztrajal dalj časa na mrazu, čeprav ga bo zeblo, saj bo želel doseči izpolnitev svojega cilja – biti z ljubljeno osebo.</p>	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	5
	3 presoje, 2 pojasnjeni	4
5. raven	2 presoji s pojasnitvama	3
	2 presoji, 1 pojasnjena	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.